

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 341/2012-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. decembra 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť Ing. J. F. F., B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. B., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 160/1995 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. F. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 160/1995 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje konať vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 160/1995 bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. F. F. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 8 000 € (slovom osemtisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. J. F. F. priznáva náhradu trov konania v sume 323,48 €, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. B. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. júna 2012 doručená sťažnosť Ing. J. F. F. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 160/1995, ktoré doteraz nie je skončené.

2. Na základe uvedeného sťažovateľ žiadal vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov s tým, aby sa zároveň okresnému súdu prikázalo v označenej veci konať bez zbytočných priet'ahov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 20 000 € a náhradu trov konania v sume 323,48 €.

3. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení z 24. októbra 2012 uznala, že predmetné konanie je poznačené priet'ahmi objektívneho charakteru (veľká zaťaženosť súdov), čo však neospravedlňuje, ale čo by mal ústavný súd zobrať do úvahy pri nepriznaní zadosťučinenia v žiadanej výške; zároveň súhlasila s upustením od ústneho pojednávania a podobne sa vyjadril aj sťažovateľ v liste z 5. septembra 2012.

4. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

5. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

6. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04, I. ÚS 182/06).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa

právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo, lebo oneskorená spravodlivosť nie je žiadna spravodlivosť.

8. Podľa § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v konaní postupuje súd... tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Podľa § 114 ods. 1 OSP súd pripraví pojednávanie tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní.

O priet'ahoch v súdnom konaní možno hovoriť vtedy, ak súd vôbec, resp. dôsledne nevyužije tie procesné inštitúty alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale tiež rýchlej ochrany práv alebo záujmov účastníkov konania.

9. K zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže teda dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu (sudcu), ale tiež takou jeho neefektívnou (nesústredenou) činnosťou, ktorá nesmeruje k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, čiže k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby súd vo veci iba vykonával rôzne procesné úkony (bez ohľadu na ich počet), ale je potrebné, aby vec právoplatne skončil, teda meritórne rozhodol už po niekoľkých pojednávaniach (dokonca na prvom a jedinom— § 114 ods. 1 OSP), čím si vytvorí dostatočný časový priestor na skončenie ďalších vecí, ktoré medzičasom prišli na súd. Nevhodná organizácia práce sudcu, jeho nesústredenosť, nepružný prístup či len alibistický postup (nariaďuje pojednávania, aby ich odročoval) nutne spôsobuje priet'ahy v konaní vo všetkých veciach mu pridelených a jeho zahlcovanie ďalšími vecami, ktorým sa už v primeranej dobe tiež nedokáže patrične venovať, ale ktoré si tiež zasluhujú pozornosť

sudcu, či dokonca jeho okamžitý zásah. Takýto postup sudcu ohrozuje dôveru spoločnosti na nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov; uvedenému fenoménu dnes čelí celá slovenská justícia, hoci má (alebo mala by mať) dostatok sudcov i pomocného odborného aparátu (asistentov, vyšších súdnych úradníkov a pod.), či materiálneho zabezpečenia (počítače, zvukové záznamníky a pod.) aby sa najmä pri zmene myslenia (súdenie je rozhodovanie sporov, nie ich „zúradovanie“) dokázala vysporiadať s existujúcou (ťažkopádnou, priťahovou či nespravodlivou) situáciou. Negatívny stav však nemôže ísť na ťarchu jednotlivých sťažovateľov, ktorí žiadajú, aby ich vec bola spravodlivo a v primeranej dobe rozhodnutá. Preto aj v tomto prípade dôvodom na nerešpektovanie kritéria „primeranej doby“ nemôže byť v žiadnom prípade veľký počet nevybavených vecí u konajúceho sudcu, najmä keď v danej veci nešlo o nijako zložitú situáciu (bežný občianskoprávny spor), ktorá sa dala rozhodnúť v primeranej dobe, a keď sťažovateľ nedal žiadnu príčinu na to, aby sa vo veci plynulo nekonalo, s výnimkou prerušenia konania v období troch rokov, v ktorých sa riešila súvisiaca dedičská vec po zomrelom účastníkovi konania, ktorý sa meritórneho rozhodnutia už nedožil.

10. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a celkovú dĺžku konania (17 rokov) je ústavný súd toho názoru, že okresný súd v prerokováanej veci zjavne prekročil dané medze konať bez zbytočných priťahov a skončiť ju v primeranej dobe v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namietal.

11. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo (nečinnosťou súdu), prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

12. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Vzhľadom na okolnosti prípadu, povahu veci a celkovú dĺžku konania ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 8 000 € zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú zatiaľ utrpel. Riadil sa pritom najmä judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (porov. Keszeli v. SR a pod.), ale aj úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie nemajetkovej ujmy, teda určitá satisfakcia za dlhotrvajúci stav právnej neistoty týkajúcej sa výsledku súdneho sporu zapríčineného výlučne súdom; požadovaná suma 20 000 € už nezodpovedala uvedeným kritériám, bola neprimeraná, a preto mu ju ústavný súd nepriznal.

13. Vzhľadom na to, že okresný súd vo veci ešte nerozhodol, prichádza do úvahy aj ďalšia požiadavka sťažovateľa, a to prikázať mu ďalej konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

14. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. E. B. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich priznal v požadovanej sume 323,48 € za dva úkony právnej pomoci, ktorú zaplatí Okresný súd Bratislava I na účet JUDr. E. B. do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2012